

تأملی در ریشه‌های وحیانی همبستگی و بیداری اجتماعی جامعه ایران در مواجهه با آزمون‌های بزرگ

حضور برای ایران به پشتوانه ایمان

حضرت‌السلام

فردی تأکید نکرده، بلکه تشکیل امت کنشگر را مطرح کرده است؛ امتی که خیر را مطالبه می‌کند، ظلم را برنمی‌تابد و نسبت‌به سلامت جامعه مسئول است.

وی در ادامه به سوره عصر اشاره می‌کند: قرآن در این سوره، ایمان را به عمل صالح و توصیه به حق و صبر گره می‌زند؛ یعنی ایمان بدون کنشگری اجتماعی، ایمانی ناقص است. خداوند در این چارچوب به‌ما می‌آموزد ایمان، زیست فردی نیست؛ بلکه‌یک حضور جمعی و مسئولانه است.

■ **برداشتن بارهای سنگین اجتماعی؛ آموزه‌ای قرآنی**

حجت‌الاسلام لاجوردی در بخش دیگری از سخنان خود، آیه نورانی «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا» (آل عمران، آیه ۲۰۰) را کلیدفهم مسئولیت اجتماعی می‌داند؛ آیه‌ای که‌به‌تعبیر و نقشه‌راه جامعه‌ایمانی در هنگام مواجهه با بارهای سنگین و مسئولیت‌های مشترک است. او توضیح می‌دهد: قرآن در این فرمان سه‌گانه، مؤمن را تنها به صبر فردی دعوت نمی‌کند، بلکه او را وارد ساحتی می‌کند که بدون پشتیبانی و همراهی دیگران قابل تحقق نیست. «صابرورا» یعنی صبرهای فردی را به یک‌دیگر پیوند بزنید و «رابطورا» یعنی در میدان بمانید؛ کنار هم باشید، بیوند‌های اجتماعی‌را مستحکم کنیدو حضور مداوم داشته‌باشید.

حجت‌الاسلام لاجوردی تأکیدمی‌کند: این آیه‌به‌ما می‌آموزد مسئولیت اجتماعی یک حرکت فردی نیست؛ یک اراده جمعی است. مؤمن باید احساس کند استواری جامعه‌به مشارکت، پایداری و حضور او وابسته است. همان‌گونه‌که بدن با هماهنگی اعضا زنده می‌ماند، جامعه‌ایمانی نیز با پیوند دل‌ها، تحمل مشترک دشواری‌ها و هم‌افزایی نیروها

مریم احمدی شیروان | جامعه دینی تنها مجموعه‌ای از افراد کنار هم نیست؛ شبکه‌ای از دل‌ها و مسئولیت‌هاست که در سخت‌ترین لحظات، حقیقت ایمان را آشکار می‌کند. گاهی یک حادثه، یک فقدان یا یک تجلی مظلومیت، لایه‌های پنهان روح جمعی را بیدار می‌کند؛ همان لایه‌هایی که در روزهای عادی سخن نمی‌گویند اما در بزنگاه‌های تاریخ، با صدایی رسا خود را به صحنه می‌رسانند. قرآن کریم بارها یادآور شده‌پیوند اجتماعی مؤمنان، بخشی از هدایت الهی و شرط تحقق غایبات انسانی است؛ پیوندی که‌نه‌از احساسات زودگذر، بلکه از ایمان و تکلیف می‌جوشد. برای بررسی این موضوع با حجت‌الاسلام و المسلمین سیدعباس لاجوردی، کارشناس دینی گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

■ **مسئولیت اجتماعی؛ عقلانیت یا ایمان؟**

حجت‌الاسلام لاجوردی در آغاز سخنان خود، مسئولیت اجتماعی را مفهومی دور‌بیشه‌ای می‌داند: ریشه‌ای عقلی و ریشه‌ای ایمانی. او توضیح می‌دهد: انسان به حکم طبیعت و ساختار وجودی اش موجودی اجتماعی است. نیازهای متعدد، او را به زندگی در جمع وامی‌دارد و این ورود به اجتماع به معنای پذیرش محدودیت‌ها و در مقابل، ایفای نقش و انجام تکالیف است. از این منظر، مسئولیت اجتماعی امری کاملاً عقلانی است؛ چون جامعه‌ای که در آن هنجارها، قواعد و ارزش‌ها رعایت نشود، نمی‌تواند نیازهای افراد را برآورده کند. وی با تأکید بر اینکه هیچ انسان اجتماعی نمی‌تواند فقط مصرف‌کننده مزایای جامعه باشد و نقشی در تقویت ساختارهای آن نداشته باشد، اضافه می‌کند: وقتی یک فرد برای رسیدن به خواسته‌هایش نیاز به امنیت، نظم، اعتماد و عدالت دارد، باید در حفظ این عناصر نیز نقش فعال ایفا کند. این قاعده، بنیان عقلانی مسئولیت اجتماعی است.

این کارشناس دینی سپس نگاه دینی را اضافه کرده و توضیح می‌دهد: در جامعه ایمانی، مسئولیت اجتماعی تنها یک ضرورت عقلانی نیست؛ یک فریضه الهی است. حدیث نبوی «كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ» تنها بیان یک توصیه اخلاقی نیست، بلکه اعلام یک ساختار مسئولیت‌پذیری در جامعه اسلامی است. به‌تعبیر او، دین از مؤمنان می‌خواهد فراتر از رعایت هنجارهای اجتماعی، به تقویت و پاسداری از آن‌ها بپردازد؛ زیرا جامعه، میدان تحقق غایات الهی انسان است.

■ **قرآن واق تمدنی مسئولیت اجتماعی**

استاد لاجوردی با اشاره به چند آیه کلیدی، توضیح می‌دهد که قرآن، مسئولیت اجتماعی را بخشی از هویت تمدنی امت اسلامی می‌داند. او به آیه «وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ...» استناد کرده‌و می‌گوید: خداوند تنها بر اصلاح

نیم نگاه

مروری بر زندگانی علمی حجت‌الاسلام و المسلمین سید محسن حسینی فقیه(ره) که در ماه گذشته با این جهان وداع کرد

تبلیغ به زبان مردم، خدمت برای مردم

حاج شیخ رجبعلی رضازاده فراگرفت. سپس در دوره خارج فقه و اصول به مدت ۱۴ سال در درس مرحوم حضرت آیت‌الله حاج میرزا علی فلسفی و ۱۸ سال در درس آیت‌الله حاج شیخ مصطفی اشرفی شاهرودی شرکت کرد که این دو درس نقش اساسی در تعمیق مبانی اصولی و فقهی وی داشته‌است.

■ **تدریس همراه با پژوهش و تألیف**

استاد حسینی فقیه‌از آغاز جوانی به تدریس علوم مختلف حوزوی پرداخت و گستره تدریس وی بسیار وسیع بود و شامل ادبیات عرب، منطق، شرح لمعه، اصول فقه، اصول استنباط، رسائل، مکاسب، کفایه، حلقات شهید صدر، خارج فقه و اصول، فقه و اصول مقارن، قواعد فقهیه، رجال، تفسیر و کلام می‌شد.

تدریس مکرر بسیاری از متون، از جمله بیش از ۶ دوره «کفایه‌الاصول» از نشانه‌های تسلط ویژه او بر مباحث اصولی است. درس خارج وی نیز از حدود ۱۴ سال پیش و پس از سفارش و تأکید مستقیم مرحوم آیت‌الله فلسفی و آیت‌الله اشرفی شاهرودی در مدرسه آیت‌الله العظمی خوبی مشهد آغاز شده بود که تا آخرین روزهای حیاتش ادامه داشت. از ویژگی‌های بارز درس خارج اصول او، توجه دقیق به نظریات «اعلام‌خمسه» (شیخ انصاری، محقق خراسانی، محقق نایینی، محقق عراقی و محقق اصفهانی) و نیز آرای شهید صدر، امام خمینی (ره) و آیت‌الله سیستانی، همراه با تحلیل و نقد مبانی استادان خویش بود. استاد حسینی فقیه دارای اجازات

نمودهای امروزی این مسئولیت‌پذیری حضور شبانه‌روزی مردم در روزهای اخیر است که نمونه‌ای آشکار از همین تعهد اجتماعی است. حضوری که فردگرایی را کمرنگ و همبستگی را تقویت کرده‌است. همچنان‌که در آیه ۴۶ سوره انفال آمده‌است «وَلَا تَلْتَا زَعْوًا فَتَقْسَلُوا وَأَنْتُمْ بِهِ يَرْحَمُكُم»؛ هر عاملی که همبستگی جامعه‌را مخدوش کند، در حقیقت بنیاد آن را از درون تهی می‌سازد.

■ **فراست مؤمنانه و افق بحث مردم**

این کارشناس دینی در ادامه به خطبه ۲۵ نهج‌البلاغه نیز اشاره کرده و یادآور می‌شود: امیرالمؤمنین(ع) علت شکست یاران حق را نبود انسجام و علت پیروزی باطل را اتحاد آنان معرفی می‌کند؛ نکته‌ای که بیانگر قانون الهی درباره نقش همبستگی در استواری جامعه است. این اصل در زمان ما نیز صادق است. یکی از دلایلی که دشمنان نتوانسته‌اند خلیلی جدی در جامعه ایجاد کنند، همین همبستگی مردم است که در روزهای اخیر با جلوه‌ای موجدانه و مسئولانه بروز یافت. این همبستگی مردم پس از شهادت رهبر معظم انقلاب دو ساحت دارد. نخست ساحت عقلانی که ناشی از فرور ریختن تصویرهای بر ساخته تبلیغات رسانه‌های معاند بود؛ تبلیغاتی که چهره‌ای غیرواقعی ساخته بودند اما صحنه شهادت، حقیقت را آشکار کرد؛ حقیقت حکیمی که مقتدرانه در دفتر کارش با مامت گره‌کرده به شهادت رسید. این تضاد میان واقعیت و القائات رسانه‌ای بسیاری از دل‌ها را بیدار کرد و پرده‌ای تازه از آگاهی جمعی گشود. دوم، ساحت ملکوتی این بیداری است. جامعه‌شناسی مدرن قادر نیست این حجم از حضور، بیداری و هم‌گرایی را در چندروز توضیح دهد؛ زیرا این پدیده، یک سنت الهی است و «خون شهید، جامعه‌را زنده می‌کند».

حجت‌الاسلام لاجوردی در پایان با اشاره به سخن رهبر شهید درباره «بعثت مردم» می‌گوید: این تعبیر از عمق شناخت ایشان نسبت به جامعه برمی‌آمد، زیرا برخی مؤمنان به فراستی دست می‌بایند که حدیث از آن به‌عنوان «نوری از جانب خدا» یاد می‌کند. همان‌گونه که پیامبر اکرم(ص) در جنگ بدر به‌واسطه پیام وحی از فرجام پیروزمندانہ نبرد آگاه شد، اولیای الهی نیز به‌آن پروردگار گاه به افق‌هایی نظر می‌کنند که چشم‌های عادی از درک آن ناتوان است. این همان بصیرت ملکوتی است که دل را از حصار محاسبات معمول فراتر می‌برد و حقیقت‌های آینده را پیش از وقوع در جان انسان آشکار می‌کند. رهبر شهید نیز با آنکه به چنین نوری بود که از «بعثت مردم» سخن گفتند و با آرامشی عمیق به طلوع فردایی روشن اطمینان داشتند؛ آرامشی که از فهم الهی سرچشمه می‌گرفت و پشتوانه قاطعیت ایشان در پیمودن راه خدا بود.

۳ روایت قدر

گزارش

در گفت‌وگو با مدیر مرکز امور قرآنی آستان قدس رضوی عنوان شد

نقش راهبردی، مستمر و تعیین‌کننده رهبر شهید انقلاب اسلامیﷺ در توسعه و حمایت فعالیت‌های قرآنی

مدیر مرکز امور قرآنی آستان قدس رضوی گفت: نقش شهید آیت‌الله العظمی خامنه‌ای در توسعه و تعمیق فرهنگ قرآنی در کشور، نقشی راهبردی، مستمر و تعیین‌کننده است و بی‌تردید بسیاری از برکات امروز عرصه قرآن، مروه این هدایت‌ها و مطالبه‌گری‌هاست.

حجت‌الاسلام و المسلمین سید مسعود میریان در گفت‌وگو با آستان‌نیوز با تشریح ابعاد مختلف حمایت رهبر شهید انقلاب اسلامی از فعالیت‌های قرآنی در کشور گفت: ایشان همواره بر تحقق «جامعه قرآنی» تأکید داشتند، رهبر شهید انقلاب اسلامی بارها فرموده‌اند قرآن فقط برای تلاوت و ثواب نیست؛ بلکه برای فهم، تدبر، عمل و ساختن تمدن اسلامی است. طرح مفاهیمی همچون تمدن نوین اسلامی بر پایه قرآن و سبک زندگی قرآنی از سوی ایشان، امروز به یک مطالبه جدی فرهنگی در کشور و به‌ویژه در دستگاه‌های متولی امور قرآنی تبدیل شده است.

مدیر مرکز امور قرآنی آستان قدس رضوی با اشاره به حمایت ویژه رهبر شهید انقلاب اسلامی از نهضت حفظ و انس با قرآن کریم افزود: هدف‌گذاری تربیت ۱۰ میلیون حافظ قرآن که از سوی ایشان مطرح شده بود، در حقیقت یک افق و مطالبه ملی است. این مطالبه سبب شده‌نهاد‌های گوناگون، از جمله آستان قدس رضوی، برنامه‌های خود را در حوزه حفظ، فهم و عمل به قرآن گسترش داده و حرکت به سمت تربیت نسل حافظ و عامل به قرآن را شتاب دهند.

مرکز امور قرآنی آستان قدس رضوی نیز در راستای نیل به این هدف، طرح «تحفیظ رضوی» را اجرا کرده است که تاکنون بیش از هزار نفر موفق به حفظ قرآن شده‌اند. او با بیان اینکه تقویت ساختارها و نهاد‌های قرآنی از دیگر محورهای حمایت رهبر شهید از فعالیت‌های قرآنی بود، اظهار کرد: تشکیل و تقویت شورای توسعه فرهنگ قرآنی، گسترش مراکز قرآنی در رسانه ملی، حمایت از مؤسسات مردمی و پیگیری تدوین «طرح ملی توسعه فرهنگ قرآنی» و تخصیص بودجه‌های قرآنی در سطح کشور، همه در پرتو رهنمودها و مطالبات صریح رهبر شهید انقلاب اسلامی سامان یافته است و امروز ما در آستان قدس رضوی خود را موظف به هم‌افزایی با این جریان می‌دانیم.

حجت‌الاسلام میریان توجه رهبر شهید انقلاب اسلامی به مسابقات و محافل قرآنی را نیز بسیار برجسته دانست و گفت: دیدارهای سالانه ایشان با قاریان، حافظان و نجبگان قرآنی، تکریم ایشان از قاریان به‌عنوان «سفیران قرآن» و حمایت از برگزاری مسابقات بین‌المللی قرآن کریم در ایران، نقش مهمی در ارتقای شأن و هویت قرآنی کشور در سطح منطقه و جهان داشته است. ما نیز در آستان قدس رضوی براساس همین نگاه، مسابقات و محافل قرآنی حرم مطهر رضوی را توسعه داده‌ایم. مدیر مرکز امور قرآنی آستان قدس رضوی ادامه داد: از نگاه رهبر شهید انقلاب، تلاوت صرف قرآن کافی نیست؛ ایشان همواره بر تدبر، تفسیر و فهم معارف قرآن تأکید داشتند و تولید ترجمه‌ها و تفاسیر روان و قابل فهم برای عموم مردم، نوجوانان و دانشجویان را یک ضرورت می‌دانستند. گسترش رشته‌های علوم قرآن و حدیث در حوزه و دانشگاه و نیز حمایت از کرسی‌های تفسیر و تدبر در آیات الهی، در همین چارچوب تقویت شده است.

■ **تأکید رهبر شهید بر مردمی بودن فعالیت‌های قرآنی**

وی با اشاره به تأکید رهبر شهید بر مردمی بودن فعالیت‌های قرآنی، افزود: ایشان بارها فرموده‌اند محور اصلی گسترش فرهنگ قرآن؛ مساجد، هیئت‌ها و کانون‌های تخصصی خادمیاران کشور هستند و از فعالان گمنام قرآنی در شهرها و روستاها قدرانی کرده‌اند. بسیاری از حرکت‌های خودجوش و جهادی قرآنی در حاشیه شهرها و مناطق محروم، پشتوانه معنوی خود را از همین رهنمودها گرفته‌اند و ما در مرکز امور قرآنی آستان قدس رضوی تلاش می‌کنیم با حمایت از کانون‌های تخصصی خادمیاران رضوی در سراسر کشور، بازوی اجرایی این منویات باشیم.

حجت‌الاسلام میریان همچنین استفاده از رسانه و هنر را از دیگر محورهای رهنمودهای رهبر شهید انقلاب اسلامی برشمرد و گفت: مطالبه جدی از صداوسیما و تولیدکنندگان محتوا برای افزایش برنامه‌های جذاب قرآنی، به‌ویژه برای نوجوانان و تأکید بر بهره‌گیری از هنر، فیلم، انیمیشن و سرود در انتقال مفاهیم قرآنی، از نکاتی است که ایشان مکرر بر آن تأکید داشته‌اند. آستان قدس رضوی نیز در همین مسیر، تولیدات رسانه‌ای و هنری قرآنی خود را توسعه داده است.

مدیر مرکز امور قرآنی آستان قدس رضوی در بخش پایانی سخنان خود با اشاره به نگاه بین‌المللی رهبر شهید انقلاب اسلامی به قرآن کریم تصریح کرد: استفاده از گفتمان قرآنی در دفاع از امت اسلامی، تأکید بر وحدت مسلمانان، مقابله با موج‌های اسلام‌ستیز و دفاع صریح از قرآن در ماجرای اهانت‌ها در غرب و نیز حمایت از کرسی‌ها و فعالیت‌های قرآنی در مجامع بین‌المللی، نشان می‌دهد از منظر رهبر شهید انقلاب، قرآن تنها کتاب عبادت فردی نیست؛ بلکه منشور عدالت، آزادی و کرامت انسان در سطح جهان است و این همان افقی است که ما در کنار بارگاه منور امام رضاع(ع)، در مسیر تحقق آن گام برمی‌داریم.